

“Marilyn va morir per un **complot** de l'FBI”

Als vuitanta-set anys, Jack Cardiff és un dels millors directors de fotografia de la història del cinema. El gust exquisit i l'agosament en l'ús del tecnicolor el van dur a treballar amb directors de la talla de Henry Hathaway, Michael Powell, o John Huston, i amb mites de la pantalla com Laurence Olivier o Marilyn Monroe. Ell mateix és una llegenda que, amb el seu solatge, dóna prestigi al deslluït Hollywood actual.

Fill d'un matrimoni de còmics ambulants, el britànic Jack Cardiff (Yarmouth, 1914) s'ha convertit, gràcies a la seua tremenda experiència i anys de dedicació al món del cinema, en una autèntica llegenda vivent del vell Hollywood. Després d'iniciar-se com a operador en clàssics del cine britànic com *The four feathers* (1939), Cardiff prompte va demostrar el seu talent com a director de fotografia i va arribar a treballar mà a mà amb directors del prestigi d'Alfred Hitchcock (*Under Capricorn*, 1949), John Huston (*La reina d'Àfrica*, 1951), Joseph L. Mankiewicz (*La comtessa descalça*, 1954) o Henry Hathaway (*La llegenda dels perduts*, 1957).

En l'últim lliurament dels Oscar, el seu excel·lent treball va ser reconegut per la indústria cinematogràfica amb la concessió d'un premi honorífic a tota una carrera. El passat mes de juny, aquest cavaller anglès va ser present a València durant la celebració de la setzena edició de Cinema Jove.

—Què ha significat per a vostè l'Oscar honorífic que aquest mateix any li ha concedit l'Acadèmia d'Hollywood?

—Ha estat com un copet en l'espatlla, com una recompensa per haver treballat bé durant tots aquests anys. És una satisfacció personal molt gran que m'omple d'orgull. És un premi que té molta importància, sobretot pel sistema de nominació, ja que tots els membres de l'acadèmia emeten el seu vot. És molt democràtic, et voten els teus companys de professió, i en aquest sentit sí que és un premi im-

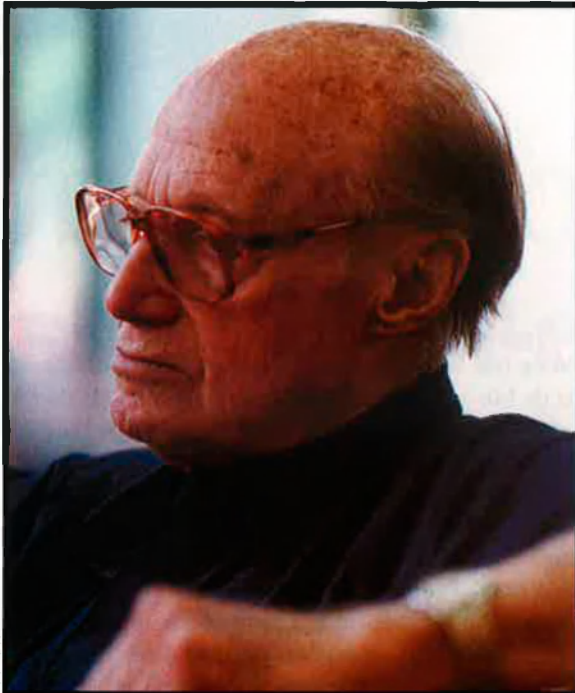
portant. De totes maneres, no és el primer Oscar que rep. Me'n van concedir un en els anys quaranta per *The red shoes*, un film que sempre m'ha omplert d'orgull i que van dirigir Michael Powell i Emeric Pressburger. És un dels meus favorits.

—Se sentia dolgut per què Hollywood li havia donat l'espatlla durant aquests últims anys?

—Bé, això és una cosa que cal acceptar amb naturalitat. Quan ets vell, la indústria ja no compta amb tu, s'obliden de tu. A tots ens arriba la nostra hora. Respecte a la gent, els fans, sempre han estat amb mi, sobretot arran de la publicació de les meues memòries, editades per Farber and Farber en 1996. És un llibre que s'ha venut molt bé i estava prologat per Martin Scorsese. Ha servit per a mantenir viu el meu record entre les generacions més joves d'aficionats.

—Com veu l'evolució de la indústria cinematogràfica, des d'aquells llunyans anys trenta fins a l'actualitat, en ple segle XXI?

—Tot ha canviat moltíssim. El Hollywood del 2001 no té res a veure amb el de fa vuitanta anys. Jo vaig començar a treballar en el cine quan només tenia quatre anys. Vaig eixir d'actor en una pel·lícula muda, i als catorze ja era operador de càmera perquè m'apassionava el cine, perquè podia viatjar a països tan meravellosos com França o Espanya per a rodar, i això em semblava fascinant. Ara, les pel·lícules es fan pensant en el consum massiu, en els espectadors joves, i les històries a penes interessien. Predomi-

Jack Cardiff, com altres velles glòries, opina que en la mort de Marilyn Monroe varen estar implicats l'FBI i el president Kennedy.

“Abans, dedicar-se al cine era un autèntic plaer, ara és una forma de fer-se milionari”

nen els efectes especials, l'experimentació amb les noves tecnologies, l'espectacularitat. Hollywood viu uns temps de bogeria absoluta.

—Aqueixa vertiginosa evolució també ha afectat l'*star-system*?

—Per descomptat. Abans, dedicar-se al cine era un autèntic plaer, el cel·luloide es portava en la sang, i ara se'l prenen com una professió amb què fer-se milionaris en poc de temps. Jo he treballat amb Humphrey Bogart, Ava Gardner, Kirk Douglas, Tony Assaoneu, Janet Leigh... però també amb Sylvester Stallone i Arnold Schwarzenegger. I et puc dir que no és el mateix. Abans hi havia més *glamour*, i els actors eren autèntiques estrelles. Ara, els actors més famosos d'Hollywood són creacions de la indústria per a vendre millor les seues

pel·lícules. Les estrelles d'avui dia no tenen carisma.

—Ha treballat amb els més grans directors de la història del cine, quin va ser el més exigent?

—Sense dubte, Henry Hathaway. Els directors de fotografia solem tenir molt de poder, ja que si no tenim la llum adequada podem aturar tot el rodatge fins que aconseguim una llum o uns colors propicis. Sempre ha estat així, però amb Hathaway era diferent, li donava completament igual que hi haguera bona llum o no, simplement t'ordenava que col·locares la càmera aquí o allí i es posava a rodar com un boig, sense importar-li gens ni miqueta la teua opinió.

—De quin director va aprendre més l'ofici del cine?

—Amb Michael Powell, un dels primers realitzadors amb què vaig treballar més a gust. Rodava les pel·lícules per a

ell, sense importar-li els gustos del públic ni les exigències dels productors. Vam fer *Narcís negre* i *The red shoes* a finals dels anys quaranta, i amb ell vaig aprendre a no tenir por de res.

—Recorda com va ser el rodatge de *La reina d'Àfrica*, amb John Huston i Humphrey Bogart?

—I tant que sí! No l'oblidaré mai. Va ser molt divertit. Ens ho vam passar molt bé. Érem com un grup d'amics que feiem una pel·lícula. Hi havia dues localitzacions. La primera, en el Congo, on tot va eixir de meravella; i la segona, al llac Victòria, on tot l'equip va emmalaltir d'una febre estranya. Ens vam posar malíssims, els tècnics, els actors... tots menys Huston i Bogart, i sap per què?... perquè passaven tot el dia bevent litres i litres de whisky. Tant d'alcohol els

havia immunitzat contra qualsevol tipus de febre! No van tastar ni una sola gota d'aigua durant tot el rodatge, i precisament l'aigua era el que ens va intoxicar als altres. Eren uns tíos tremends, molt alegres, i contagiaven el seu entusiasme i la seua alegria a la resta de l'equip.

—També va tenir l'oportunitat de treballar amb un mite com Marilyn Monroe. Com era?

—Senzillament encantadora... Vaig treballar amb ella i amb Laurence Olivier en *El príncep i la corista*. Era un poc despistada, però no es creia una estrella ni et mirava de dalt a baix. La seua mort va ser una gran tragèdia per a tota la gent del cine.

—Vostè manté una curiosa teoria sobre la seua mort, no?

—Bé... Defense una teoria bastant popular als Estats Units i que l'any passat recollia un llibre sobre Marilyn que es va convertir en èxit de vendes. Conta tota la vida de l'actriu, des que era una xiqueta fins que la van matar una nit per la seua compromesa relació amb John Kennedy. La nit de la seua mort, la criada va veure llum a l'habitació de Marilyn i va escoltar com discutia iradament amb uns quants homes i després ja no se n'ha tornat a saber res mai, d'aquells homes. Eren agents de l'FBI, i segurament, Kennedy també va estar present en aquella discussió. Tot va ser un complot de l'FBI per a alliberar-se de l'actriu, n'estic plenament convençut. En la investigació posterior, es van produir massa errors i omissions indignes del pitjor aprenent de detectiu. Incomprensiblement, es van deixar molts caps per lligar, i jo trobe que de forma voluntària, perquè no els interessava tirar de la maneta. No sé ben bé com la van matar, si amb una sobredosi de barbitúrics o a trets, però el fet és que la van assassinar. Si tot el que es diu en aquesta biografia és fals, l'escriptor hauria d'estar a la presó, i de fet no ho està. Per alguna cosa deu ser. Supose que els Kennedy no s'atreviran a remoure aquell fosc episodi del seu passat.

Manuel Valencia